

რა არის თამაში და რატომ არის ის მნიშვნელოვანი ბავშვისთვის ?

- ამ ეტაპზე ბავშვები აქტიურად იკვლევენ გარემოს შეგრძნებების მიღებისა და სხეულის მოძრაობის საშუალებით
- გარემოზე დაკვირვებით, პატარები იღებენ ინფორმაციას სივრცის, მანძილისა და საგნების მახასიათებლების შესახებ
- სხვადასხვა შეგრძნებების გააქტიურება ეხმარება ბავშვს ყურადღების კონცენტრირებაში და ქმნის საფუძველს სწავლისათვის საჭირო უნარების ჩამოსაყალიბებლად
- ხელში ჭერიტა და რწევით, ბავშვები შეიგრძნობენ თავიანთ სხეულს სივრცეში
- სხეულით კონტაქტი და დარეგულირებული შეგრძნებები უქმნის ბავშვს დაცულობის განცდას და ავითარებს უსაფრთხო მიჯაჭვულობას, რაც მნიშვნელოვანია ბავშვის ემოციური კეთილდღეობისთვის.

- ამ ეტაპზე ბავშვები აქტიურად ცდილობენ მიბაძონ „დიდებს“
- შეუძლიათ, რაიმე ნიშნის მიხედვით, საგნებისა და სათამაშოების დაჯგუფება, თანმიმდევრობით დალაგება, შედარება და დახარისხება
- იწყებენ ხატვას და საკუთარი იდეების სიმბოლოურ წარმოდგენას
- თამაშობენ ერთსა და იმავე თამაშს, ან განმეორებით უყურებენ ერთსა და იმავე ანიმაციას, რადგან თანმიმდევრობა, განმეორებითობა, სტრუქტურა და „აზრის“ მიცემა მნიშვნელოვანია მათთვის
- ბავშვი იწყებს სათამაშოების მრავალფუნქციურად გამოყენებას, ეს ეხმარება სამყაროს შესახებ წარმოდგენების ჩამოყალიბებაში

მაღალი დონის თამაში

- ამ ეტაპზე ბავშვები ავითარებენ თავიანთ სოციალურ და ემოციურ უნარებს უფრო ფართო სოციალურ წრეში, მათ შორის, სხვა ზრდასრულებთან და ბავშვებთან ურთიერთობით, იღებენ „გადაწყვეტილებებს“ სხვებთან ერთად.
- უვითარდებათ წარმოდგენები სხვადასხვა როლისა და ცხოვრებისეული მოვლენის შესახებ
- უვითარდებათ წარმოსახვა, მათ შეუძლიათ მოიგონონ ისტორია, წარმოიდგინონ და იფიქრონ, „რა იქნება თუ..“
- „მეკობრეობანა“, „მოგზაურობანა“ და მსგავსი თამაშები დამახასიათებელია ამ ეტაპისათვის
- შეუძლიათ პრობლემის კომპლექსური გადაწყვეტა, იწყებენ წესების გაგებას, შეუძლიათ გუნდურად თამაში, ურთიერთობა და სწავლა

შემოქმედებითი კვლევისა და აღმოჩენის თამაში

- ამ ეტაპზე ბავშვები ფიზიკურად მეტად დამოუკიდებლობები ხდებიან და სივრცეში გადაადგილების საშუალებით იწყებენ სამყაროს კვლევას
- მიზანმიმართულად ამოძრვებენ სათამაშოებს, რათა გამოიწვიონ ხმა, ხოხაკენ იატაკზე იმისათვის, რომ მიწვდნენ სასურველ სათამაშოს
- ბავშვები სწავლობენ საგნების ფუნქციურ მახასიათებლებს, ინტერესდებიან მარტივი მიზეზ-შედეგობრივი სათამაშოებით
- უჩნდებათ სამყაროს მართვის/კონტროლის შეგრძნება, შეუძლიათ: ისროლონ სათამაშოები, ითამაშონ საჭმლით, „დაითხვარონ“ და ა.შ.
- უვითარდებათ: შემოქმედებითობა, მოქნილობა, თვითკონტროლის შეგრძნება რისკის შემცველი აქტივობების დროს დაგეგმვის უნარი

განმავითარებელი თამაში

ბავშვის ჰარმონიული ზრდა-განვითარებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს თამაშს ადრეულ ასაკში. ბავშვობის ასაკის ძირითადი საქმიანობა თამაშია, რომელიც პატარებისთვის სწავლების ერთადერთი ფორმაა. ადამიანების უმეტესობისთვის სწავლა გულისხმობს სპეციფიური ახალი უნარების შეძენას, მაგ.: ანბანის დამახსოვრებას, დათვლას, წერას და ა.შ. მათ ხშირად მიაჩნიათ, რომ თამაში მხოლოდ გართობისთვის არის და არ გულისხმობს სწავლას. თუმცა, კვლევების თანახმად, ბავშვები სწორედ თამაშით სწავლობენ. ისინი თამაშისას ავლენენ და ავითარებენ უმნიშვნელოვანეს უნარებს - აღმოჩენის, ფანტაზიის და დასკვნების გამოტანის კუთხით. თამაშის პროცესი ბავშვისთვის სასიამოვნო და საინტერესოა, რადგან მას ბედნიერსა და ხალისიანს ხდის - „ბედნიერი ტვინი კი უკეთესად მუშაობს“- ეს არის ბავშვის განვითარების ფუნდამენტური პრინციპი. სიამოვნების მიღებასთან ერთად, თამაში ამზადებს ბავშვს მომავალი ცნობრებისათვის, მისი მეშვეობით ბავშვი ივითარებს სხვადასხვა ასაკობრივ უნარს განვითარების ყველა სფეროში და ადაპტირდება გარემოსთან.

თამაშის ტიპი, რომელშიც ბავშვები ჩართულები არიან, მიზანმიმართულად იცვლება ჩვილობიდან მოზარდობამდე. მნიშვნელოვანია, ზრდასრულებმა იცოდნენ, თუ როგორ „მუშაობს“ თამაში, რატომ არის ის აუცილებელი და როგორ შევქმნათ თამაშით განვითარების შესაძლებლობები ბავშვებისათვის.

თუ დააკვირდებით ბავშვს თამაშისას, შეინშნავნთ, რომ ის მთელი არსებით არის თავის „საქმიანობაში“ ჩართული, გამოხატავს სხვადასხვა სახის ემოციას, იღიმის, ღიღინებს, კონცენტრირებულია და რაც უფრო სასიამოვნოა პროცესი, მით უფრო დიდხანს თამაშობს ბავშვი. უფროსებმა მნიშვნელოვანია უზრუნველყონ თამაშისა და კვლევისთვის თავისუფალი სივრცე და უსაფრთხოება.

უფროსის მიერ ბავშვის თამაშში ჩართულობა

ზრდასრულის მონაწილეობა ბავშვის თამაშში, პირველ რიგში, უნდა გულისხმობდეს პოზიტიურ ინტერაქციას, ბავშვის ემოციურ კეთილდღეობის ხელშეწყობას, შემდეგ ეტაპზე კი კრეატიულობისა და პრობლემის გადაჭრის შესაძლებლობების წახალისებას და დახმარებას ახალი აღმოჩენების გაკეთებისა და სიახლეების გაგების პროცესში.

მშობელმა მნიშვნელოვანია, დაიცვას ბავშვის კომფორტის შესაბამისი ფიზიკური დისტანცია, მოთავსდეს ბავშვის თვალის სიმაღლეზე, რომ ადვილად შეძლოს მზერითი კომუნიკაციის დამყარება. მნიშვნელოვანია, რომ უფროსმა უზრუნველყოს, შექმნას ისეთი გარემო, რომელშიც ბავშვი თავისუფალად გამოიკვლევს საგანს, ნაცვლად იმისა, რომ მშობელმა მიუთითოს როგორ გამოიყენოს კონკრეტული სათამაშო.

გთავაზობთ ზრდასრულის მიერ ბავშვის თამაშში ჩართულობისა და განვითარების 5 ძირითად საფეხურს:

1. თავდაპირველად დააკვირდით ბავშვის თამაშს, როგორ იწყებს ის ურთიერთობას სათამაშოსთან, მიეცით, ბავშვს საშუალება თავისუფლად გამოიკვლიოს სათამაშო/საგანი
2. გაახმოვანეთ ბავშვის მოქმედებები, იყავით ემოციურად ჩართული ამ პროცესში, გამოხატეთ აღტაცება ბავშვის ქცევის მიმართ
3. გაიმეორეთ ბავშვის მოქმედებები- ითამაშეთ ისე, როგორც თამაშობს ბავშვი
4. ნელ-ნელა გაამრავალფეროვნეთ ბავშვის თამაში, მასში ახალი იდეების შეტანით, მთავარია შეინარჩუნოთ ძირითადი აზრი, რომელიც ამ თამაშში ბავშვმა ჩადო, დაელოდეთ ბავშვის რეაგირებას. ამ ეტაპზე რაც შეიძლება შემოქმედებითად მიუდევით პროცესს. მაგ.: თუკი ბავშვი აძინებს და არწევს, მშობელმა შეიძლება შესთავაზოს ბავშვს, დააფარონ სათამაშოს საბანი.
5. დაასრულეთ თამაში, როდესაც ბავშვი მიგანიშნებთ, რომ სხვა სათამაშოთი ან საქმიანობით სურს დაკავდეს, უთხარით, რომ ეს თამაში დასრულდა და შესთავაზეთ ერთად შეინახოთ სათამაშოები თავის ადგილას.

ასაკის შესაბამისი უსაფრთხო გარემოს მონყობა თამაშისთვის

ბავშვისთვის კვლევისა და თამაშის შესაძლებლობის მიცემა ნიშნავს უსაფრთხო გარემოს უზრუნველყოფას და შესაბამისი რესურსით მომარაგებას:

- სათამაშოები უნდა იყოს ბავშვის ასაკის, განვითარების და ინტერესის შესაბამისი. მაგალითად, 5 წლის ბავშვს აღარ უნდა ჰქონდეს ჟღარუნა სათამაშოები ან ჩვილის ასაკის წიგნები. ბიჭსაც უნდა ჰქონდეს სათამაშოებში თოჯინა და ჭურჭელი, რომ ისწავლოს ფუნქციური თამაში და სოციალური ზრუნვა, ხოლო გოგონას მანქანა და ხელსაწყოები,

- სათამაშოები უნდა იყოს ფერადი და ნათელი,
- სათამაშოები უნდა იყოს უსაფრთხო და გამძლე,
- მცირე ასაკის ბავშვების სათამაშოები არ უნდა შეიცავდეს წვრილ ნაწილაკებს, რაც შეიძლება ბავშვმა გადააყლაპოს.
- ბავშვისთვის, განსაკუთრებით 0- 5 წლამდე ასაკში, მნიშვნელოვანია, განვითარების შესაბამისი და უსაფრთხო სათამაშოები მოთავსებული იყოს სახლის რომელიმე კუთხეში. მიუხედავად იმისა, აქვს თუ არა ბავშვს საკუთარი ოთახი, აუცილებელია, მისთვის სივრცის გამოყოფა ან სათამაშო ზონის შექმნა სახლში.
- სასურველია, არ ვუცვლიდეთ სათამაშოებს ადგილს. ბავშვმა უნდა იცოდეს სადაა მისი სათამაშო სივრცე. ეს არ ნიშნავს, რომ მას არ შეუძლია სათამაშოების სხვა ადგილზე გადატანა, თუმცა უნდა იცოდეს, სად დააბრუნოს სათამაშოები თამაშის დასრულების შემდეგ.
- აუცილებელია, სათამაშოები რაიმე პრინციპით იყოს განლაგებული სხვადასხვა სათავსოში ფუნქციების შესაბამისად (მაგალითად: ფანქრები, კუბიკები, ბურთები, ჭურჭელი, ექიმის ინვენტარი)
- არ არის სასურველი, ბავშვს ერთდროულად ბევრი სათამაშო ჰქონდეს, ეს მას თამაშთან დაკავშირებული გადაწყვეტილების მიღებაში უშლის ხელს. სასურველია, სათამაშოების სხვადასხვა კატეგორიიდან ბავშვს ჰქონდეს 5-7 სათამაშო (მაგ: მანქანა, ქსილოფონი, ცნოველები, ჭურჭელი, 2 წიგნი...) დანარჩენი სათამაშოები, უმჯობესია, შევინახოთ ბავშვისთვის ხელმიუწვდომელ ადგილას და ყოველ 2-3 კვირაში ვცვალოთ
- სასურველია, ყოველ 6 თვეში ან მაქსიმუმ 1 წელში სათამაშოები განახლდეს, დროდადრო გადაყარეთ ყველა გატეხილი, ნაწილებ დაკარგული ან „უსარგებლო“ სათამაშო

განმავითარებელი თამაშის ეტაპები

სწავლისა და განვითარებისათვის თამაში უადრესად მნიშვნელოვანია. თამაში არის ბავშვობის „ენა“ და ის, რასაც ბავშვები ბუნებრივად აკეთებენ. სპეციალისტები, რომლებიც განმავითარებელი თამაშის ხელშეწყობის აუცილებლობაზე საუბრობენ, ამბობენ, რომ მნიშვნელოვანია ბავშვის განვითარების ეტაპი და არა - ასაკი. განმავითარებელი თამაშის მიზანია ხელი შეუწყოს ბავშვს, გახდეს მეტად ბედნიერი, ჯანმრთელი, მეგობრული და შეძლოს უკეთესად სწავლა.

თამაშის განვითარების საფეხურები წარმოდგენილია პირამიდის სახით, რომელიც 4 ძირითადი ეტაპისაგან შედგება. საფეხურები დამოკიდებულია ერთმანეთზე და ყოველი მომდევნო ეტაპის განვითარებას განსაზღვრავს წინა ეტაპის წარმატებით გავლა. მიდგომა გვეხმარება, გავანალიზოთ, განმავითარებელი თამაშის რომელ დონეზე არიან ბავშვები, მაშინ, როდესაც მათ განსხვავებული შესაძლებლობები აქვთ. მნიშვნელოვანია, ზრდასრულებმა იცოდნენ, თუ როგორ „მუშაობს“ თამაში, რატომ არის ის აუცილებელი და როგორ შევქმნათ თამაშით განვითარების შესაძლებლობები ბავშვებისათვის. „ბედნიერი ტვინი უკეთესად მუშაობს“ - ეს არის ბავშვის განვითარების ფუნდამენტური პრინციპი. მიდგომა უნიკალური და უნივერსალურია, მისი გამოყენება შეუძლია როგორც მშობლებს, ისე ბავშვის განვითარების სერვისებში ჩართულ სპეციალისტებს

4. მაღალი დონის თამაში: სოციალური, წარმოსახვითი, როლურ - სიუჟეტური და წესებიანი თამაში

3. ორგანიზებული, მნიშვნელობის მიმცემი თამაში

2. შემოქმედებითი კვლევისა და აღმოჩენის თამაში: არეულობა, მოძრაობა, ჩართულობა

1. სენსორულ-სხეულებრივი თამაში და უსაფრთხო მიჯაჭვულობის განმავითარებელი თამაში